כט: בכל מערבין פרק שלישי עירובין

מפני נחש שבו. פ"ה אדם של שדה בגלל ור"ח פי' העמוד שבתוכו שמתעגל בתוכו כמין גבעול ומתקבלין בו זרע הבגל אותו העמוד נקרא נחש של בגל: **הבא** שבר איקרי. ואפ"ה פוסל המקוה והא דאמר בפ"ק דמכות [6]דיין מזוג מינו פוסל את המקוה אפילו כשים בו ג' לוגין מים שאובין משום דחמרא מזיגא מיקרי שאני שכר דכל עיקרו מינו אלא מים ועוד דהתם מיקרי חמרא מזיגא ושם חמרא עילוי' ופירי לא פסיל המקוה: **בדי** שיתגנו ויעמוד על רביעית. משמע דסוס של ברכה טעון מזיגה וכן בפרק ג' שאכלו (ברכות נ:) והמוכר פירות (ב"ב דף ט:) אמר ואין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים ותימה דבפרק שלשה שאכלו (ברכות נח.) אמרינן עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה ואחד מי ומיכך רש"י דהי דקאמר היינו שיתגנו מי בכוס ואמר כך ימזוג לאפוקי שלא ימזגנו בכוס זה ויתגנו בכוס אחר שמברך עליו ור"ת מפרש דהי היינו מזוג ולא מזוג דאמר בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף ע.) אינו מייב עד שישתה יין הי ומוקי לה במזוג ולא מזוג ואיתן בו קצת מים בתחילת הברכה ובברכת האדן מוסיף עליו מים עד שיהא מזוג כראוי דאמאר בפ' ג' שאכלו (ברכות נח.) שמוסיף בברכת האדן והיינו מים ולא כמו שפירש"י שם בקונגו' שמוסיף יין ובני גרגיה מפרשים דהי קאי אכוס ולאפוקי כוס שבור דכולהו עשרה דברים קאי אכוס ושיין הי בכוס כדאמר (ב"ק נד.) שביכתן זו היא מיתתן ובפרק בתרא דמכות (דף טו:) אמר ריפק ר' נמלין ואחד מי ר"ל אותו הי שלשה): **ויעמוד** על רביעית. גרסה כמו שפי' רש"י בהמולית (שבת דף עו:) דכוס של ברכה צריך שיהא בה רובע רביעית הלוג כדי שימזגו ויעמוד על רביעית הלוג ולא כטועים שמפרשים רובע רביעית הקב דהיינו רביעית הלוג כדי שימזגו ויעמוד על רביעית הקב דהיינו לוג דהא בגזיר בפרק שלשה מינים (דף לח.) מפיב הך דשאר משקין ברביעית דמייתי הכא ומשמע הכא והמולית (שבת דף עו.) דהיינו שיעור כוס יפה אחר מזיגתו והיכא דאמרינ בגזיר הוי רביעית הלוג מדאמרינ רביעית שמן לגזיר דליף מקרא בהמולה דהוי חצי שיעור של מולה ותנן בפ' שני מדות (ממות דף פח:) חצי לוג שמן למולה ועוד תני התם ז' מדות של לא היו במקדש רביעית הלוג מה היא משמשת רביעית מים למלורע רביעית שמן לגזיר וחצי גמי רביעית דס מטמא בהאל דהיינו רביעית הלוג דמשמע בפרק כ"ג בגזיר (דף נג.) דאמר חצי קב עלמות וחצי לוג דס לכל רובע קב עלמות ורביעית דס לא לכל ופריך גמי התם ותו ליכא ואיכא חי רביעית טוטלין מהן לידים והיינו חי רביעית הלוג כדמוכח בגמ' ידים (פ"א מ"ה): **כל** חברא דלא דרי על חד תלת. והא דאמר בדיני ממונות (סנהדרין דף ו.) אל יחסר המזג שאם נלרך אחד מהם לגאת רואין אם יש שם כ"ג דמשמע דמזוג הוי שני מלקיס מים אומר ר"י דקרא איירי בין הסרוני דהוי כ' מלקיס מים דליכא לאוקמא קרא בתתם מזוג רביעית דסנהדרין דאמר חזי אכל שלש חזי לדיני נפשות ליהוי סנהדרי קטנה[6]: **אלמא** תמרים עדיפי. ואם תאמר כיון דעדיפן דילמא לא בעינן קב ויש לומר דמייתי ראיה דיותר מקב לא בעי: **בגדי** עניים. דווקא בטומאת מדרס יש חילוק בין עניים לעשירים דבימוח תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד פחות משלשה על שלשה טפחים ואם ייחד בטלה דעתו אבל בטומאת מת אין חילוק ואף לעשירים הוי בשלש על שלש דבפרק במה מדליקין (שבת דף מו:) תניא שלש על שלש מניין תלמוד לומר והבגד ולא מפלגא בין עניים לעשירים ועוד דבמסכת כלים פרק כ"ז (משנה כ) תנן דבגד מטומא שלשה על שלשה למדרס ושלש על שלש למת ועל כרחך בעשירים מיירי דבעניים תנן בפכ"ח (משנה ח) בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלשה על שלשה טמאין מדרס כך פר"ת ולא כפ"ה דסוף פירה (שבת דף מז.) שלש על שלש לא מטמא כיד עשיר בלל:

[1]דלא אבציל זירתא אבל [2]אבציל זירתא לית לן בה אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא אישתי שיכרא אבל אישתי שיכרא לית לן בה תנו רבנן לא יאכל אדם בצל מפני [3]נחש שבו ומעשה ברבי חנינא שאכל חצי בצל וחצי נחש שבו וחלה ונטה למות ובקשו חביריו רחמים עליו וחיה מפני שהשעה צריכה לו: א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו [4]ופוסל את המקוה בשלשת לוגין [5] מתקיף לה רב כהנא פשיטא וכי מה בין זה למי צבע [6]דתנן רבי יוסי אומר [7]מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין אמרי התם מיא דצבעא מיקרי הכא שיכרא איקרי ובכמה מערבין סבר רב אחא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף למימר בתרין רבעי שכרא [8]כדתנן [9]המוציא יין כדי מזיגת הכוס ותני עלה כדי מזיגת כוס יפה מאי כוס יפה כוס של ברכה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבוה כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית וכדרבא [10]דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית מדהתם על חד ארבע הכא נמי על חד ארבע ולא היא התם הוא דבציר מהכי לא חשיב [11]אבל הכא [12]לא דעבידי אינשי דשתו כסא בצפרא וכסא בפניא וסמכי עילויהו תמרים בכמה אמר רב יוסף [13]תמרים בקב אמר רב יוסף מנא אמינא לה [14]דתניא אכל גרוגרות ושילם תמרים תבא עליו ברכה היכי דמי אילימא לפי דמים דאכל מיניה בזוזא וקא משלם ליה בזוזא מאי תבא עליו ברכה בזוזא אכל בזוזא קא משלם אלא לאו לפי מדה דאכל מיניה גריוא דגרוגרות דשויא זוזא וקא משלם ליה גריוא דתמרים דשוי ארבעה וקתני תבא עליו ברכה אלמא תמרים עדיפי אמר ליה אביי לעולם דאכל מיניה בזוזא וקא משלם בזוזא ומאי תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קפיץ עליה זבינא וקא משלם ליה מידי דקפיץ עליה זבינא [15]שתיתא אמר רב אחא בר פנחס תרי שרגושי כיסאני אמר אביי תרי בוני דפומבדיתא [16]אמר אביי אמרה לי אם הני כסאני מעלו לליבא ומבטלי מחשבתא ואמר אביי אמרה לי אם האי מאן דאית ליה חולשא דליבא לייתי בישרא דאטמא ימינא דדיכרא ולייתי כבויי דרעיתא דנינסן ואי ליכא כבויי דרעיתא לייתי סוגייני דערבתא וניכבביה וניכול ונשתי בתריה חמרא מרקא: אמר רב יהודה אמר שמואל [17]כל שהוא ליפתן בדי לאכול בו בכל שאינו ליפתן בדי לאכול הימנו בשר חי כדי לאכול הימנו בשר צלי רבה אמר [18]כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול הימנו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דהני פרסאי אכלי [19]טבהקי בלא נהמא אמר ליה אביי [20]ופרסאי הוו [21]רובא דעלמא [22]והתנן [23]בגדי עניים לעניים [24]בגדי עשירים לעשירים אבל

(ב) **דלא אבצל זירתא.** שלא גדלו זרע ויש להן לחרן בבצל: **נחש שבו.** אחרת שרף הבצל: **ופוסל את המקוה:** כשאחר מים שאוכין: **מקיף לה רב כהנא מה כין זה למי צבע.** ופסיעתא דפוסל: **שיכרא מיקרי.** וסל"ח אין עליו שם מים: **תרין ריבעי שיכרא.** תרי לוגין דלוג רובע קב: **המוליא יין.** כשכת: **בדי מזיגת כוס.** כמו שנותנין יין מי בכוס בדי למזוגו במים: **רובע רביעים.** רובע לוג יין מי: **וקפני סיפא.** דהמוליא יין ושאר כל המשקין הולאתן ברביעית דהיינו לוג: **ומדהתם.** בהולאת שבת בעינן על חד דיין אחרנא דשיכרא דבעין תני רובע רביעית ובשאר כל המשקין תני רביעית: **הכא נמי.** גבי עירוב בעינן אחרנא ואמר רב לעיל (ע"א) מערבין בשני רביעיות יין אלמא בשיכרא תרי לוגי בעינן: **דשתי כסא.** של רביעית לוג שכר בצפרא וכסא בפניא וסמיך עליהו: **אכל גרוגרות.** של תרומה בשוגג: **כזוזא.** כשוה זוז: **וקא משלם ליה.** תמרים היקרים מגרוגרות ולא שילם לו לפי מדה אלא לפי דמים: **אלמא תמרים עדיפי.** ותנן לעיל(ב) בגי עני בגורן קב גרוגרות ואמר רב וכן לעירוב וכ"ש תמרים דודאי קני להו בהכי: **א"ל אביי.** מהא לא תשמע דתמרים עדיפי לעולם גרוגרות עדיפי ולפי דמים משלם ומאי ברכה דקפיץ עליה זבינא ליקחים ולענין עירוב בעינן טפי מקב: **סיפא.** מאכל שעושין מקמח קלי שנתייבש בתנור ונותנין דבש לתוך התבשיל: **שרגושי.** תרווידין: **כיסני.** קליות: **כוני.** מדות: **מחשבתא.** דאגה: **ככויי דרעיתא דנינסן.** לפיעי בקר: **סוגייני דערבתא.** קיסמין של ערבה: **וגלכביה.** ועשה מהן גחלת ויצלה בהן אותו בשר וניכול: **חמרא מרקא.** יין מזוג: **בדי לאכול בו.** כל שהוא ליפתן שיעורו כדי לאכול בו לגמת בו אם הפת מזון ג' סעודות: **בדי לאכול הימנו.** שיהו כל שתי הסעודות ממנו: **בשר חי.** אינו ליפתן ובעינן כדי לאכול ממנו: **בשר צלי.** פליגי ביה אי הוי ליפתן אי לא: **עכבקי.** חתיכות: **בגדי עניים.** שלש על שלש מקבלין טומאה לעניים: **בגדי עשירים.** שלשה על שלשה מקבלין טומאה אף לעשירים: ה"ג

אביי לעולם דאכל מיניה בזוזא וקא משלם בזוזא ומאי תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קפיץ עליה זבינא וקא משלם ליה מידי דקפיץ עליה זבינא [15]שתיתא אמר רב אחא בר פנחס תרי שרגושי כיסאני אמר אביי תרי בוני דפומבדיתא [16]אמר אביי אמרה לי אם הני כסאני מעלו לליבא ומבטלי מחשבתא ואמר אביי אמרה לי אם האי מאן דאית ליה חולשא דליבא לייתי בישרא דאטמא ימינא דדיכרא ולייתי כבויי דרעיתא דנינסן ואי ליכא כבויי דרעיתא לייתי סוגייני דערבתא וניכבביה וניכול ונשתי בתריה חמרא מרקא: אמר רב יהודה אמר שמואל [17]כל שהוא ליפתן בדי לאכול בו בכל שאינו ליפתן בדי לאכול הימנו בשר חי כדי לאכול הימנו בשר צלי רבה אמר [18]כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול הימנו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דהני פרסאי אכלי [19]טבהקי בלא נהמא אמר ליה אביי [20]ופרסאי הוו [21]רובא דעלמא [22]והתנן [23]בגדי עניים לעניים [24]בגדי עשירים לעשירים אבל

רבה אמר כדי לאכול בו. רב יוסף אמר כדי לאכול ממנו, דהא פרסאי (אכלין טבהקי. פי' בשר צלי, בלא נהמא. ואקשי עליה אביי ופרסאי הוו רובא דעלמא. כלומר מפני שהפרסים אוכלין בשר צלי בלא פת נעשה לעולם כולו כמותם.

(ג) נראה שאסר בדברי רבינו ז"ל ס"ר לא יאכל אדם בגל מפני שאם פי' נחש יכו'. ד) דף נט: כוסא טוגא.

מסורת הש"ס

לח א (מיי' פ"ח מהל' עירובין הל' יח) טוש"ע א"ח סי' שפ' סעיף ה:

לט ב מיי' פ"ז מהל' מקוואות הלכה ד:

מ ג מיי' שם הלכה ח (טוש"ע י"ד סי' רח סעיף כד סה):

מא ד מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כ:

מב ה ו מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה יח:

מג ז ח מיי' שם הל' י ופי"ו הלכה ז טוש"ע א"ח סי' שפ' סעיף ו:

מד ט מיי' פכ"ג מהל' כלים הלכה כ:

מה י מיי' שם הלכה כג:

רב ניסים גאון

שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. עיקר דיליה במסכת מקואות. ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין (בתחילה פוסלין את המקוה ושלשת לוגין על פני המים וחכמים אומרים) כין בתחילה בין בסוף שיעורן בג' לוגין. ובמסכת עדויות בפרק א' העידו מפי שמעיה ואבטליון ששלושת לוגין מים שאובין פוסלין המקוה, ואיתה בגמ' ביציאות השכר. תרין כוני .היא שמה שלמידה, ואיתה בכתובות בפרק אלמנה ניזונה, באתרא דכיילי בכנא כנא כונא בפרוטה.

רבינו חננאל

דלא אבציל זיתא (זיתא). אבל אפציל לית לן בה. [1]פי' נחש של בצל העמוד שבתוכו שמתעגל בראשו כמין גבעול ומתקבץ בו זרע הבצל, אותו העמוד נקרא נחש של בצל. א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. ואתקיף רב כהנא עליה הא פשיטא. מ"ש ממי צבע דתנן ר' יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה בג' לוגין. ומשני אינעתרך משום דהני מיא דצבעא מיקרו והמים פוסלין שהן שאובין. אבל הא שיכרא מיקרי. שיעור שיכרא לעירוב בכמה. ואתיין למימר תרי ריבעי שיכרא, שאם תמזגם יעמוד בשני לוגין על חד תמניא. בהוצאת שבת, פי' בהוצאת שבת המוציא רובע רביעית (חייבן) נמצא שתי רביעיות של עירוב שמונה חלקים בהוצאת שבת. דתנן המוציא יין כדי מזיגת כוס. ואוקימנא בכוס של ברכה. ואמרינן כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית. כדרבא דאמר כל חמרא דלא דרי (מקבל) על חד תלת מיא לאו חמרא הוא. וקתני סיפא ושאר המשקין ברביעית. ומדהתם על חד ארבעה הכא נמי על חד ארבעה. דאינון תמניא רביעיות בשני לוגין. ולא היא התם בציר מהכי, מרובע רביעית, לא חשיב. אבל הכא נבי עירוב עבידי אינשי (רשותא) [דשתו] כסא דשיכרא בצפרא, דהוא רביעית מזוג, וכסא דשיכרא בפניא וסמכי עלוויהו. **תמרים בכמה**, אמר רב יוסף קב. דייק רב יוסף מיהא דתניא אין פותחין לעני בגורן מקב גרוגרות. ואמר רב וכן לעירוב. ובבר תמרי דעדיפי הן לא כל שכן. ומנא אמינא לה, דתניא אכל גרוגרות ושילם תמרין תבא

הגהות הב"ח

(א) גמ' מתקיף לה רב פפא ומי מה כל"ל ותיבת פפא מתחק: (ב) רש"י ד"ה דלא אבציל זירתא שלא גדל לזרע בבגל רעוד יש להן ארש הס"ד:

גליון הש"ם

גמ' דלא אבציל דירתא. עיין תו"ט פ"ז מ"ד דשבת: שם אבציל. כתוס' חולין נט ע"ב ד"ה והרי היה לסס הגיהה כאן אפציל ומסמי דהרי כמו אבציל:

מוסף רש"י

המוציא יין. מי, כדי מזיגת הכוס. כשיעור שיתנין יין מי לתוך כוס לאוסיף עליו מים כהלכתו ולמזוג אותו בהן (שבת עו:). כוס של ברכה. ברכת המזון שהגריכו חכמים ליפותו כדאמרינן בברכות (נח.) עיטור ישיטוף הדמה ושמיטה מי ומלא. צריך שיהא בו רובע רביעית. יין מי ריבע של רביעית הלוג, כדי שימזגנו. כמים, ויעמוד על רביעית. הלוג (שבת עו:). אבל גרוגרות. תאנים יבשים, ושילם תמרים. תמרים מתאנים ומתיבשים מרובים (פסחים לב.). שתיתא. מאכל העשוי מקמח קליות שנתיבשו בתנור כעוד שהשבלים לחים (ברכות לח:). כסאני מעלו לליבא. קליות יפין לבב (ברכות מא:).

רבינו חננאל (המשך)

עליו ברכה, ונראה זו הראייה שלו. פי' שתיתא. אטריק. תרין שרגושי. הן מידות קטנות אינן ידועות עכשיו. כיסאני תרי כוני. כוני נמי מידות הן, כדגרסינן בכתובות פרק [אלמנה ניזונית (ו:)] כונא בפרוטה. ואינון מיני הרוגימא. כדתניא בתוספתא בברכות הביאו לפניו מיני תרוגימא מברך עליהן בורא מיני כמנין. פי' (עובדא) [בשרא] דאטמא אבר הירך. **המרא מרקא.** השוקט על שמריו כדכתיב ולא הורק מכלי אל כלי. אמר רב יהודי אמר שמואל כל דבר שהוא (לא) ליפתן לאחר, כדי לאכול בו בי סעודות. וכל הנאכל כמות שהוא כדי לאכול הימנו, שתי סעודות. בשר צלי שתי סעודות. בשר צלי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com